

Poul Hartlings tale ved Radikale Venstres landsstævne

Taler

Poul Hartling
Formand for Venstre

Dato

1. januar 1966

- 1 Helt almindeligt er det jo ikke, at de politiske partier ved deres store landsstævner indbyder andre partiers folk som talere. Man plejer kun at høre sine egne. Der er da grund til at takke for den frisindede indbydelse, som Det radikale Venstre har givet mig. Men naturligtvis er det ikke uden en vis
- 5 betænkelighed, at en Venstre-mand anbringer sig lige midt i det radikale hovedkvarter. Han kunne føle sig omtrent som Daniel i løvekulen, men kunne så også med beroligelse huske, at Daniel slap godt fra det, hvorimod hans anklagere blev sønderrevet.
- 10 Det er et stort emne, jeg har fået at behandle: *Samfundet i udvikling og under omformning*. Således er overskriften, og jeg skal behandle det under synspunktet: *de politiske forudsætninger*.
- 15 Visselig er samfundet i udvikling og under omformning. Vi er så mange, som aldrig før, der er større tekniske muligheder end før, vi er mere afhængige af hinanden end nogen sinde, vi skifter miljø og erhverv lettere end tidligere generationer. Jo, situationen er labil. Det kan nok give nogen utryghed, vel også en følelse af magtesløshed over for problemer, der kan synes helt uoverskuelige,
- 20 og en udvikling, der er så hurtig, at den snarere ligner en eksplosion.
- Emnet kan måske få en til at fortabe sig i overvejelser om, hvorvidt politik er en forudsætning for samfundets udvikling, eller om samfundets udvikling er en forudsætning for politik. Givet er det, at en del af betingelserne for vor
- 25 tilværelse, også vor fælles tilværelse i samfundet, har vi ingen eller liden indflydelse på. Det er biologiske, tekniske, økonomiske forhold, som vi kan registrere, mere eller mindre nøjagtigt, men som vi ikke kan ændre videre meget.

30 Men nogen mening giver emnet dog, dels fordi der er et gensidighedsforhold;
tekniske forhold f.eks. kan vel synes uafhængige af det politiske forløb, men
ligesom en teknisk udvikling giver nye politiske problemer og vilkår, kan vel
også i nogen grad politiske afgørelser give en teknisk udvikling større eller
35 mindre mulighed; og dels fordi den politiske opgave vel netop er at forme
samfundslivet under de skiftende kår; man har ikke indflydelse på vind og
strøm, men opgaven er at navigere under de skiftende forhold.

Måske var det dog bedre at udskifte ordet *forudsætning* med ordet *mål*. Hvad er
målene for vort politiske arbejde i dette samfund, som omformes så hastigt?

40

Disse mål må man nærme sig under de givne vilkår, men samtidig er vi i det
politiske arbejde med til at præge omformningen, det er netop det dragende og
det ansvarsfulde ved politisk arbejde.

45 Målene udtrykkes ofte i politiske slagord. Brede, fraseagtige ord siger nogle.
Frihed, menneskelighed, fremskridt. Ordene er med i alle programmer. Der var
en tid, da friheden måtte stå øverst. Imod enevælde og privilegier måtte der
kæmpes for frihedens sag. (Det var før Det radikale Venstre var til). I
besættelsestidens dage forenkledes problemerne i høj grad, fordi de fleste af os
50 kunne samles om at betragte én modstander som hovedmodstanderen og ét mål
som det vigtigste.

I en mere fredelig periode, i et kompliceret samfundsmaskineri er det
vanskeligere at formulere målene så enkelt og klart. Der vil i et folkestyret land,
55 hvor alle medborgere har et medansvar og en medbestemmelsesret, være mange
forskellige interesser, som vi ikke uden videre kan afvise som uberettigede.
Derfor må man i et moderne politisk arbejde give afkald på fanfaren til fordel
for argumentationen, men det betyder ikke, at der ikke er brug for den faste vilje
og den varme tro.

60

Et samfund under omformning, hvor meget gammelt falder, hvor mange bliver
rodløse og usikre, frembyder bl.a. den opgave at værne om det enkelte
menneske. Det er, set ud fra mit synspunkt, et af de vigtigste politiske mål: at
værne det enkelte menneske. Masseproduktionens, massemediernes,
65 reguleringernes og ikke mindst statistikkens tid vil have svært ved at tage sig af
den enkelte. Han er jo netop kun den enkelte, og man regner først med enerne,
når de samler sig i tilstrækkelig store masser.

70 Det er derfor i høj grad et mål at sætte sig, at give så megen plads som muligt for den enkelte person, for den enkelte families afgørelse og udfoldelse.

Et politisk arbejde er ikke et mål i sig selv. Målet må være at skabe bedre kår, som man nu forstår det, for en menneskelig tilværelse, eller altså at indrette vort
75 fælles samfund under de givne kår så godt, som vi nu formår det. Men selv med den ærligste vilje og selv med den største politiske dygtighed må man nok sige, at de regler og rammer, som vi kan nå til, kun er ufuldkomne og grove. Samfundet er så kompliceret og så mangfoldigt, at vi nok skal være glade, hvis vi når så vidt, at vore regler ikke lægger sig for meget på tværs af det, som de enkelte mennesker
80 gerne vil.

Det er ikke en politisk opgave at skabe en indholdsrig menneskelig tilværelse for hinanden. Det magter politikere slet ikke. Derimod er det en politisk opgave at skabe sådanne rammer, at menneskene selv har en mulighed for at få et så
85 indholdsrigt menneskeliv, som muligt. Derfor forekommer det også mig, at de mest tiltrækkende politiske spørgsmål ikke netop er de spørgsmål, der er mest omtalte. Eller de spørgsmål, som volder den største strid og gang på gang er centrum i politiske kriser og natlige forhandlinger. Jeg tænker på skattespørgsmål, på økonomiske afgørelser om afgifter på dette og hint, sådan
90 som vi har været vant til det. Det kan jo nok skabe politisk spænding, men efter mine begreber er et politisk arbejde om uddannelsesspørgsmål, om forskning, om sociale spørgsmål, om de forhold, som er med til at skabe rammerne for vores liv langt mere interessante.

95 Skal vi springe lige ind i de aktuelle politiske problemer, er det i høj grad på denne linje, når boligproblemerne er sat på dagsordenen. De er tydeligt nok også økonomiske problemer. Det er forhold, der har med inflation, med renteniveau, med arbejdskraft, med priser at gøre, det ved vi nok, men det er samtidig nogle problemer, der er med til at gribe ind i menneskers tilværelse. For mange
100 mennesker giver det alt for dårlige muligheder, at de ikke frit kan vælge en bolig efter deres ønske, en bolig, der ligger i nærheden af deres arbejde, som har en størrelse, der passer til det familieliv, som de nu gerne vil udfolde; det giver mange vanskeligheder for unge familier, det giver også vanskeligheder for ældre og andre, at man ikke let kan flytte og ikke ret let kan komme til at bytte. Derfor
105 er boligproblemerne ikke bare økonomiske. De er også i høj grad med til at bestemme mulighederne for menneskeliv. Det er glædeligt at se, man fra alle

sider erkender, at disse problemer nu må tages op. Det har man erkendt i valgkamp, og det har man sagt mange gange, men det er, som om at situationen ikke har været moden nok, eller at man i hvert fald ikke har kunnet tage sig sammen til det. Jeg hilser med glæde, hvis man nu virkelig vil sætte sig sammen og lave det nødvendige stykke politiske arbejde, som kan føre os ud af disse problemer, men vel at mærke føre os sådan ud af dem, at vi kommer til ende med dem, at vi ikke konserverer dem, at vi ikke grundlægger et permanent boligproblem, for så har vi løst opgaven på en forkert vis.

Det må være iøjnefaldende i hvor høj grad de forskellige politiske områder har sammenhæng med hinanden. Når man taler boligpolitik, er der ikke langt til socialpolitik; taler man socialpolitik, indgår i og for sig en uddannelsesordning, et smidigt uddannelsessystem som et vigtigt led i en moderne socialpolitik, og taler man om uddannelsespolitik, er der ikke langt til at sige, at en af betingelserne for, at vi skal have økonomisk fremgang, er også, at vi ikke forsømmer ud dannelsesområdet. Og skal vi tale om den økonomiske politik og f.eks. vil nævne, at vi anser en stærk inflation for et onde, er det ikke vanskeligt at pege på, at den næres af en boligpolitik, hvor man ikke rigtig har evnet at løse disse problemer, hvor man for at bruge *Politikens* eget ord blot "dalrer videre". Herfra udspringer megen inflation, herfra kommer mange økonomiske problemer. Således hænger tingene sammen fra område til område, og det er ikke således, at man kan pille en enkelt ting ud og sige, at den er den afgørende.

Igennem det alt sammen går der en linje, en tendens, enten i retning af at lægge afgørelserne mere over til den enkelte og mindre til de fælles regler, eller i retning af at overlade mere til samfundet og således indsnøre den enkelte mere i reglerne; det er det, man i almindelighed taler om, når man vil prøve på at pege på en mere liberal tendens eller en mere statspræget tendens eller en mere socialistisk.

Jeg kan ikke her gå ind på flere enkelte politiske emner, men vender mig til spørgsmålet: Hvad kræves der af politikerne og det politiske arbejde, hvad må være de politiske mål i et samfund under udvikling? Der er jo sket det ejendommelige i vort land, at det politiske arbejde mange steder er blevet lagt for had eller i hvert fald behandlet med meget stærk kritik. Det er ejendommeligt i et folkestyre, hvor det politiske ansvar jo sådan set tilhører hver enkelt, og hvor man jo må sige, at hvis man ikke er tilfreds med de politiske ledere og repræsentanter, man har, så må man vælge og kan man vælge nogle

andre.

Alligevel har den kritiske tone været stærkt fremherskende, og det kan måske
150 være sundt nok, men det kan måske også være nødvendigt at sige ganske
tydeligt, at vi har mange værdier og mange muligheder netop i vort land. Det
politiske arbejde har slet ikke været så ringe i Danmark. Vi har talt os til rette om
mange ting, og vi har på overordentlig mange områder ganske rimelige forhold:
155 man behøver ikke at rejse meget i udlandet for at se, at både på det ene og på det
andet område har vi indrettet os fornuftigt nok.

Men samtidig må vi da ikke glemme, at der er meget at rette. Vel har vi haft
økonomisk fremgang, men der er stadig store mangler. Vi kan i disse år glæde os
over en lille arbejdsløshed og en voksende produktion, og vi kan skamme os over
160 et uløst boligproblem og alle de ting, vi mangler at indrette for dem, som har det
vanskeligt, f.eks. kronisk syge, sindslidende, jo vist er der mangler i vort
samfund, og som det udvikler sig næsten eksplosivt på nogle områder, er der
mange af disse mangler, der må falde stærkt i øjnene.

165 Man har brugt det udtryk, at vi lever i et kø-samfund, og det er jo rigtigt, at vi
står i kø både ved sociale institutioner og ved uddannelsessteder og mange andre
steder, og netop når man skulle tro, at vi rent teknisk kunne skaffe, hvad vi
skulle bruge, har det vist sig, at som samfundet udvikler sig, rendte opgaverne
fra os, og der blev flere opgaver, end vi formåede at løse.

170 Midt i alt dette stilles krav til det politiske arbejde. Det kan gerne være, at der
over dansk politisk arbejde ligesom har været noget stivnet, jeg tror f.eks. ikke, at
det er heldigt, at man har fordelt regerings- og oppositionsansvaret så statisk,
som det er sket hos os i de sidste mange år. Der har nok også været for lidt
175 politisk fantasi, for megen afhængighed af interesseorganisationer og for megen
konservatisme. Jeg bruger vel at mærke ikke ordet partipolitisk, for det er jo en
kendsgerning, at nogle af de radikale er de mest stok-konservative, der findes, og
der findes iblandt de konservative adskillige, som tænker både radikalt og
fordomsfrit.

180 Det må være et politisk mål, at det politiske arbejde kan fungere så gnidningsfrit
som muligt, at det hurtigt og stærkt kan løse de givne opgaver. Og det må være
et politisk mål, at de lovgivningsrammer, som det er den politiske opgave i et
folkestyre at udforme, ikke snærer eller hæmmer, og måske skulle vi ikke altid

sammenligne og lade misundelsesmotivet få os til at gøre reglerne så indviklede og så usmidige at administrere, som vi ofte har gjort det. Vort samfund er i en hastig udvikling, og det må naturligvis ændre vore mål, ikke de dybeste, ikke vort menneskesyn eller livssyn, men mange formuleringer, fordi vi med vore
190 tanker og ideer står over for nye problemer, og derfor må sige, hvad det er, vi vil, på en ny måde.

Derfor må de politiske partier vel også fra tid til anden formulere nye programmer. Vi følte det i Venstre nødvendigt at udarbejde et nyt program for
195 to år siden, det var netop en ny formulering.

Vort politiske mål i Venstre er at gøre det samfund, vi lever i, mere liberalt. Det tror jeg, at vi bedst når under et andet styre, og derfor er et af de mål, som vi ikke taber af syne, en anden regering. En liberal regering skal føre en politik, der ikke
200 glemmer den enkelte, heller ikke den, der på en eller anden måde er svagt stillet, og derfor må den politik, der skal føres, være en socialt ansvarlig politik, men det må også være en politik, der ved sine rammer og regler mest muligt værner den enkeltes selvstændighed. *Tryggere kår og en friere tilværelse* – jeg tror på, at det kan forenes, også i et samfund i udvikling.

205

Kilde

Kilde: Harling, Poul (1974). Fra 17 år i dansk politik. Holte: Forlaget liberal.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

210

Tags

Politisk tale, Radikale Venstre, Taler om velfærdsstaten, Venstre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/poul-hartlings-tale-paa-radikale-venstres-landsstaevne-1966-samfundets-udvikling-og-politikerens-fantasi>

215

220